

O'PKA VA NAFAS TIZIMI LOTIN TERMINLARI: TARIXIY VA AMALIY JIHATLAR

Navoiy davlat universiteti, Tibbiyot fakulteti,
Davolash ishi yo'nalishi, 1-kurs talabasi

Rajaboyeva Mahfuza

Ilmiy rahbar: **Turdiyev Shuhrat Berdiyevich**

Annotatsiya: Ushbu maqola òpka va nafas tizimi anatomiyasi va fiziologiyasida ishlatiladigan lotin terminlarini tarixiy rivojlanishi va amaliy qo'llanilishi jihatidan o'rganadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, lotin terminlari tibbiyot sohasida xalqaro standartni ta'minlaydi va malakali professional muloqot uchun zarurdir.

Kalit so'zlar: Òpka, nafas tizimi, lotin terminlari

Аннотация:Статья рассматривает латинские термины, используемые в анатомии и физиологии лёгких и дыхательной системы, с исторической и практической точек зрения. Результаты исследования показывают, что латинские термины обеспечивают международный стандарт в медицине и необходимы для квалифицированного профессионального общения.

Ключевые слова: лёгкие, дыхательная система, латинская терминология

Abstract: This article studies Latin terminology used in the anatomy and physiology of the lungs and respiratory system from historical and practical perspectives. Research results indicate that Latin terms provide an international standard in medicine and are essential for professional communication.

Keywords: lungs, respiratory system, Latin terminology

Kirish

Nafas tizimi insonning hayotiy faoliyati uchun muhim organlardan iborat bo'lib, asosiy vazifasi kislorod almashinuvi va karbonat angidridni chiqarishdir. Tibbiyotda, ayniqsa anatomiyada va klinik amaliyotda, lotin terminlari ishlatilishi uzoq tarixga ega. Lotin tili ilmiy tibbiy nomlashning universal standarti sifatida qabul qilingan va xalqaro muloqotda tushunarlikni ta'minlaydi.

Lotin terminologiyasining tarixi Rim davriga borib taqaladi, o'sha davrda tabiblar anatomik tuzilmalarga nom berishda lotin tilidan foydalanganlar. Hozirgi kunda ham nafas tizimi organlarini tavsiflashda lotin nomlari keng qo'llaniladi, masalan: Pulmo (òpka), Bronchus (bronx), Alveolus (alveola).

Asosiy qism

Nafas tizimi anatomiyasi va asosiy organlar

Nafas tizimi quyidagi asosiy bo'limlardan iborat:

Yuqori nafas yo'llari – Naso (burun), Pharynx (tomoq).

Pastki nafas yo'llari – Larynx (qovoq), Trachea (traxeya), Bronchi (bronxlar).

O'pka (Pulmo) – asosiy gaz almashinuvi organi. Har bir o'pka loblar (lobus) va segmentlarga bo'linadi.

Alveolalar (Alveoli pulmonales) – kislorod va karbonat anhidrid almashinuvi joyi.

Lotin terminlarining ahamiyati: Har bir anatomik bo'limning lotin nomi tibbiyotning global standarti hisoblanadi. Masalan: Pulmo dexter (o'ng o'pka), Pulmo sinister (chap o'pka).

Lotin terminlarining tarixiy rivojlanishi

Rim davri: Anatomik tushunchalar lotin tilida tavsiflangan.

O'rta asrlar: Avicenna va Galen ishlarida lotin terminlari tibbiyot ilmiy tiliga aylangan.

Zamonaviy davr: Nafas tizimi kasalliklarini tavsiflash va diagnostika uchun lotin atamaları ishlatiladi.

Misol: Bronchitis (bronxit) – bronchusning yallig'lanishi.

Pneumonia (pnevmoniya) – o'pka yallig'lanishi.

Amaliy qo'llanilishi

Tibbiyot talimida – talaba va shifokorlar anatomiyani lotin nomlari bilan o'rganadi.

Klinik amaliyotda – shifokorlar, jarrohlar va diagnostlar kasalliklarni aniq tavsiflashda lotin atamalaridan foydalanadi.

Xalqaro hamkorlikda – tibbiy maqolalar, konferensiyalar va standartlashtirilgan protokollarda universal til sifatida xizmat qiladi.

Amaliy misol: Shifokor bemorda Pulmo dexter lobus superior yallig'lanishini aniqlasa, bu tushuncha har qanday tibbiyot mutaxassisi uchun aniq va bir xil bo'ladi.

Nafas tizimi kasalliklari va lotin terminlari

Asthma (Asthma bronchiale) – bronxlarning qisqarishi.

Emphysema (Emphysema pulmonum) – alveolalarning elastikligini yo'qotishi.

Tuberculosis (Tuberculosis pulmonum) – o'pka tuberkulyoz kasalligi.

Xulosa

Lotin terminlari o'pka va nafas tizimi anatomiyasi va klinik tibbiyotida tarixiy va amaliy jihatdan katta ahamiyatga ega. Ular nafaqat talabalarga anatomiyani o'rgatishda, balki shifokorlar va ilmiy tadqiqotchilar uchun xalqaro standartni ta'minlaydi. Nafas tizimi organlari va kasalliklarini tavsiflashda lotin atamalarini bilish tibbiyot amaliyotida to'g'ri muloqot va diagnostikani kafolatlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Moore KL, Dalley AF, Agur AMR. Clinically Oriented Anatomy. 9th Edition. Wolters Kluwer, 2018.
2. Standring S. Gray's Anatomy. 42nd Edition. Elsevier, 2020.
3. Tortora GJ, Derrickson B. Principles of Anatomy and Physiology. 15th Edition. Wiley, 2017.
4. Avicenna. The Canon of Medicine. London: Luzac, 1973.
5. Dorland's Illustrated Medical Dictionary. 33rd Edition. Elsevier, 2020.

